

Šepec.

(Povest. — Spisal Ivan Rekar.)

(Konec.)

XI.

Oh, naglo nas mine
Ves trud, bolečine.

B. Potočnik.

»Potrebuješ česa, Mihec?«

»Ne, — tako mi je hudo, vstal bi rad, pa ne morem.« Bolnik zastoče in se preobrne na postelji. Mala leščerba gorí na mizi s pojemajočim plamenom, kateri sedaj pa sedaj zatrepetá in se vspne kvišku. Na leseni klopi pri peči leži mala Anica v sladkem snu. Kdo bi ji ne privoščil malo počitka? Tri noči je prebdela pri bratovi postelji v solzah in bridkostih, a nocoj — nocoj jo je premagal spanec. Telo je pač močnejše kot naša volja. Kup starih cap si je zgenila za vzglavje, položila nanje svojo trudno glavico in zaspala. Kako sladko spi nedolžno dekletce! Po angeljskem obrazu je razlit žar veselja, ustni obkrožuje lahen smehlaj, desnica počiva pod gorkim licem, a levico je spustila mirno v naročje, — kaj neki sanja mala Anica, ko je tako vesela? Kaj drugega kakor o bolnem bratcu, kojega ljubi tako iskreno.

V sanjah ga gleda zopet čilega, zdravega, kakor je bil nekdanj. Ne, ne, še bolj vesel je sedaj, ona otožnost ga je popustila, ljudij se več ne izogiblje in svojo sestrico, njo — malo Anico, ima tako rad. Skupaj sedé vsi trije: mati, ona in on na klopici pred hišo. Še celo liščka vidi Anica v sanjah, kako se vspenja po bratovih kolenih. Toda on se ne zmeni zanj, on živo pripoveduje nji, kako bo veselo takrat, ko pojde ona k sveti birmi, ko bo vzrasla in pomagala svoji dobri materi, da ji ne bo več treba delati po polju za vsakdanji kruh, ampak bo živela v miru doma; ona in Mihec jo bosta živila. In ko ji je Mihec tako lepo govoril, bi ga kar najrajše objela. Anica širi res svoji ročici v objem, in iz nedolžnih prsij se ji izvije vsklik: »Mihec, Mihec, kako te imam rada!«

Anica se vzbudi.

Vse tiho po sobi, le mati ihtí tam pri postelji. Deklico prešine groza, nagloma plane po koncu ter zbeži k materi.

»Mati, o ljuba mati, mene je tako strah!«

»Le potolaži se, ljuba moja, Bog je nad nami, ki nas čuva in brani.«
Zopet vse tiho.

»Ali je Mihcu kaj odleglo?«

»Tiho bodi, tiho, da ga ne vzbudiš, zašpal je.«

»Jaz sem tudi spala, o kako lepo se mi je sanjalo o Mihcu, videla sem ga zdravega in igrala sva se skupaj, a vi ste bili pri naju.«

»Da, da, sanjalo se ti je, da, le sanjalo«, ponovi njena mati besede počasi s tužnim glasom, odločno izrazujočim odmev njene bolesti.

»Koliko je ura, ali bo že skoro dan?«

»Ne, petelini se še ne glasé.«

»Mene je strah, mati, tako strah«, pravi deklica in se pritiska k materi kjer se čuti varno. — Res je, otrok je pri materi najbolj varen.

»Zakaj se plašiš, saj prejšnje večere se nisi nič bala?«

»Oh, nocoj se pa bojim.«

Na gredih se oglasi petelin s krepkim ki-ki-ri-ki. Anica se prestraši, a mati jo stisne k sebi v naročje. — Bolnik se vzbudi.

»Mati, dobra mati, kaj je to?«

»Ne vznemirjaj se, sinko moj, petelinje pojó, oznanjujoč beli dan.«

»Dan? — O, ko bi še včakal tistega dné, ki mi bo prinesel zdravje! O gotovo bo prišel. Nekoliko sem zaspal, pa tako krepkega se čutim in lahko mi je — —.« Mihec poskuša sesti, in mati mu podloži mehke blazine, da se nasloni.

»Ti, Anica tukaj? Zakaj ne greš spat, zbolela boš, le počivat pojdi, saj meni je boljše.«

»Pusti me, Mihec, pusti me tukaj, mene je — strah.« Zopet se glasi glasen ki-ki-ri-ki izpod strehe.

Bolnika prime hud kašelj. Bruha in bruha, kakor bi ga hotelo zadušiti. Mati mu obriše z robcem slino z velih ustnij ter ga prime za roko.

»Lézi, sedenje te preveč zmuči«, méni dobra mamica.

Poravná mu posteljo. — Mihec počasi léže na hrbet in vpre oči proti vratom, kakor bi pričakoval koga.

Nekaj časa vsi molčé. Nihče ne vé, kaj bi rekel, vsem je grozno tesno pri srcu.

Bolnik težko sôpe, prsi se mu polagoma dvigajo, oči mu lezejo skupaj.

»Zaspal bom, — odleglo mi je — počivat pojedite, — vtrujeni ste, saj jaz sem — — zdrav — —.« Tu Mihec utihne. Glava mu počasi leze na prsi, ki se komaj še dvigajo, z desno roko drži mater, trdno — krčevito.

Tedaj se v tretje oglasi glasen ki-ki-ri-ki, pa žalostno, hripavo, da navzoče pretrese mraz. — Luč pojema. Trepetajoči plamen se vspenja in — pada, skozi okno se prične svitati. Še jedenkrat se vspne plapolajoči plamen kvišku, s poslednjimi močmi, vzdrži se za hip, a takoj pojema, pojema in — ugasne.

Anica zakriči, mati se strese, hoče stopiti k mizi, a ne more. Brať ji krčevito stiska roko. Hoče se oprostiti, potiplje roko in vidi, da je mrzla, ledena.

Solze se uderó materi po lici, strastno objame sina in moči njegov mrtvaško-bledi obraz s — solzami.

Mihca ali, kakor so ga ljudje zvali, »Šepca« ni bilo v tem trenutku več med živimi, umrl je.

XII.

In danes prav milo
Zvonovi pojó,
Pogrebci mriča
Na groblje nesó.

A. Praprotnik.

Gosta megla je prepregala vso dolino onega jesenskega jutra, ko so pokopavali Šepca. Drevja se je držalo ivje, vse je kazalo, da skoro dobimo zopet zimo.

Za mlaško cerkvico bolj pri zidu je čakala umrlega zadnja postelja — grob.

Pogreb je bil skromen in le malo ljudij se ga je vdeležilo. Kdo bi pač šel, saj Šepec ni imel ne znancev ne prijateljev.

Duhovni gospod in učitelj Dlesk sta prepevala žalostno »miserere« in pogrebci so jokali.

»Vzemi zemlja, kar je tvojega — —« govoril je duhovnik in molil za dušo pokojnega.

Ob grobu so pa stali krepki mladeniči, s šopki na prsih, vrstniki Mihčevi — nosilci.

In ko je bilo duhovno opravilo končano, pristopil je vsak in z lopatico vrgel prsti na krsto. Pristopil je solznih očij tudi Klemen, Klančev hlapec, rekoč: »Bog se usmili tvoje duše, saj dobro se ti ni nikdar godilo na zemlji, naj se ti vsaj na onem svetu.«

Bolj od strani se je držal bogati Klanec ter vrtil širokokrajni klobuk med prsti. Klančeva gospodinja je pa plakala, kakor bi ji pokopavali sina, a ne onega, katerega ni mogla z lepim očesom pogledati. Brisala si je solze, ki so bile pač — prisiljene, in se oklepala Mihčeve matere, ki je pa reva sama potrebovala opore. — Mali Anici se je zdelo vse to tako novo, čudno, da ni našla niti potrebnih solz, s katerimi bi si olajšala svoje — tesno srce.

Drejko je pa od žalosti skoro besnel. Jokal je in plakal ter hotel v jamo — v grob za svojim prijateljem. Težko so ga zadržali.

»Čudno, prej se pa nista mogla videti«, govoril je skozi zobe Klanec.

Na Mlaki je točil župan Pipa nekove vrste 'kislico', in užival častni priimek »krčmar«. Pri Pipi so se zbrali pogrebci skoro vsi brez izjeme. Povabili so tudi g. učitelja. Nekaj časa so se vsi kisló držali, rdečebarni liter je skoro razvedril potrte duhove.

Postali so glasni, Klemen pa najbolj.

Pilo se je in jedlo vse na račun bogatega — Klanca. Danes se je hotel pokazati velikodušnega, usmiljenega.

Malo prej so tekle solze, a sedaj — vino. Tak je pač svet.

Pa če rečemo, da so bili veseli, ne smemo misliti vseh. Mati je pač tudi sedela pri mizi, a ona ni videla družega, kakor praznino svojega srca, čutila novo globoko zevajočo rano v prsih.

Drejko je sedel pri nji, in — molčal. Bog vé, kaj je premišljeval.

»Danes meni, jutri tebi. Taka je na svetu. Jedno leto je komaj, kar smo pokopali rajnkega Jerina, danes pa že — sina.«

Stari Primšar, ki je to govoril, pogledal je potem globoko v kozarec. Menda si je hotel pregnati take otožne misli.

»Vsacemu je usojena smrt, nobeden ji ne uide«, méni učitelj Dlesk.

»Čuden fant je bil ta Mihec, nihče ga ni mogel prav poznati.«

»To pa pravim, veš Klanec, tako pridnega in poštenega človeka, kakor je bil on, se ne dobi z lepa.«

»Prav govorite, Primšar; delal je, delal za dva«, dostavi Klemen skoro z jokajočim glasom.

Še marsikako so uganili pogrebci pri kupici vina. Klanec je pa plačal. Proti poldnevu so se razšli.

* * *

Deset let pozneje je stal na Šepčevem grobu lep rezan kamen. Postaviti ga je dal Drejko, novi gospodar na Klancu, mož Šepčeve sestre — Anice. S tem je pri koncu žalostna povest, ali boljše — življenjepis uboge sirote.

Do kruha.

(Krájinska povest; spisal Angelar Zdénčan.)

(Konec.)

V.

Približal se je konec počitnic; Jožek bi imel sedaj iti v tretje leto učiteljišča. Doma je vžil malo veselih dni: sestra je bila tiha, otožna; očeta so že tlačila stara leta, tudi sinova trma ga je bolela, ker ni hotel za gospoda se učiti. Med sosedi pa tudi ni imel skoro nobenega prijatelja. Bil je precej ponosen, da se ni hotel z vsakim méniti, to je pa slabo pričevalo za vsakega dijaka. Zato mu niso bili prijazni. — Konec počitnic sta se ločila in na veke poslovila, oče in sin. Na tem svetu se nista nikdar več videla. Kot da bi oče to slutil, jokal je celo pri slovesu, kakor doslej še nikoli. Ni imel tiste mestne navade, da bi otroka poljuboval, a ljubil ga je tako vroče, kakor more sploh očetovo srce ljubiti. Žalibog, da sin ni vedno v isti meri povračeval očetove ljubezni.

Čez nekaj dni je pa oče od gospodinje v Ljubljani dobil pismo, kjer je pisala, zakaj Jožka ni v šolo, in pristavila, da ga sploh v Ljubljani ni, ker ga tudi v šoli pogrešajo.

Pretresla je ta vest očeta in sestro. Za gotovo sta mislila, da je šel Jožek nazaj v šolo. Oj, sedaj jima dela pa te skrbi! V živi domišljiji sta si naslikala vse grozne nesreče, v katerih se je morebiti sin ponesrečil. Morda je utonil, morebiti je ubit?

Noč in dan se je oče tresel, da bo dobil novico o ponesrečenem sinu, pa zaman. Vsa izpraševanja in poizvedovanja so bila zastoj. Bilo je, kakor da se je v zemljo vdrl. Nihče ni vedel povedati, kam je šel sin.

Te grozne skrbi, stara leta in prestali trudi so slabo uplivali na očetovo zdravje.

Vlegel se je na bolniško posteljo, iz katere ni nikdar več vstal. Vsa požrtvovalna ljubezen hčerina, s katero je v mučni bolezní očetu stréгла, ni nič koristila. Da, vroča ljubezen ni mogla zdravja povrniti.

Noč in dan je oče vzdihoval po izgubljenem sinu. Huje kot bolezen bolela je očeta sinova nehvaležnost. Te skrbi, ta negotovost, kje je sin, bila je zanj hujša ko smrt.

Pačani imajo od nekđaj lepo navado, da hodijo h bolnikom čut. Saj veste, bolnikom so noči dolge, zato jim hoté s tem noči nekoliko skrajšati.